

FREDERIC GÓMEZ CARDELLÀ. ESCULTOR

Cicle Artistes de Sant Cugat
Casa de Cultura
Del 14 de setembre al 29 d'octubre de 2006

El Cicle d'Artistes de Sant Cugat és un projecte institucional que té com a objectiu presentar l'obra d'artistes vinculats a la ciutat. La tercera temporada del cicle, la Sala Municipal d'Exposicions 1, de la Casa de Cultura, reuneix quinze peces de l'escultor Frederic Gómez Cardellà que s'exposaren del 14 de setembre al 29 d'octubre de 2006. La recopilació d'escultures és el resultat d'un any i mig de treball persistent realitzat al seu propi taller, un espai recuperat en una antiga bòbila als afores de Sant Cugat. És un lloc ideal per a aquesta feina, prop dels pocs camps de conreu que hi ha al voltant del nucli urbà i amb magnífiques vistes a la serra de Collserola. A l'exterior s'amunteguen les pedres irregulars procedents de les pedreres, a l'interior es mostren polides i dominades tridimensionalment per les intencions de l'artista. Algunes obres deixen en llibertat l'estructura d'origen i s'entén perfectament com els volums primigenis van suggerint-li les composicions, que resulten molt properes al constructivisme geomètric, amb buits cúbics, talls i forats hexaèdrics.

Frederic Gómez Cardellà neix a Sant Cugat el 1957. En els anys setanta, a Estudi d'Art assisteix a les classes de l'escultor Josep Castelló que l'introduiran en el coneixement de les formes de l'escultura clàssica, que posarà en pràctica en algunes obres realitzades sobre figures de dones nues. Cursa estudis a Llotja de Barcelona i a l'Escola Municipal d'Art de Sant Cugat, en les correlatives seus a què va traslladar-se: al carrer Vallès, a Can Mates i el primer any que va instal·lar-se a la Casa de Cultura, en les especialitats de talla en pedra i fusta, tècnica que també perfeccionarà amb l'escultor Paco Salas. Era amic de l'escultor Xavi Agraz i ho és molt de l'escultor Pep Codó, amb qui l'uneixen complicitats professionals des de fa temps. Va fer una exposició a la desapareguda galeria Quorum (avui Sala Rusiñol) i a l'Estudi d'Arquitectura Cooperativa d'Idees d'en Pep Garcia, del carrer Hospital. El 1988 presenta als jardins perimetrals del monestir un conjunt d'escultures que mostren una formalització biomòrfica pròxima als volums ritmats i arrodonits de Jean Arp. Treballarà amb materials diversos: terracota, polièster, marbre, alabastre, fusta, pedra, plom. Les obres evocuen figures ambigües amb caps esfèrics destacats i buits el·líptics que penetren en el seu interior. Algunes peces d'aquests anys l'allunyen de l'evocació figurativa i són netament abstractes. És el cas de la realitzada el 1985 (no posa títol a les obres i se'n fa difícil la identificació) amb alabastre i ferro, on sobreposa cercles a dues peces asimètriques tallades en diagonal.

Les escultures de Frederic Gómez Cardellà són poc conegudes pels santcugatencs, malgrat que les exposicions dels anys vuitanta ja van apuntar el bon coneixement de l'ofici, les possibilitats expressives i la tendència contemporània de la seva obra. L'exposició del Cicle d'Artistes permet actualitzar la seva figura i la seva obra, i que aquesta no sigui una presència silenciosa a la nostra ciutat. Les peces exhibides giren a l'entorn de la revisió dels volums cúbics i els plans geomètrics, altrament analitzades pels escultors d'avantguarda. El seu mètode és la talla directa del material descobrint les direccions que aquest li indica, a la recerca de les formes pures, els volums sòlids, els buits, preferentment cúbics, prismàtics, i treballant els seus materials –pedra, fusta, ferro– de manera artesanal fins obtenir superfícies polides o bé deixant l'empremta de l'eina de tall. Els tetraedres, convencionals, d'aspecte modern, emmarquen un buit en l'interior, giren i se sobreposen com en el cubisme, es perceben complexos i simples

al mateix temps. Les obres de Frederic Gómez Cardellà es fan en el seu temps però evoquen una estètica clàssica d'equilibri i harmonia a través del moviment que genera la repetició d'un mòdul en el món/espai per destacar el triomf de la civilització i l'ordre enfront del caos i la incivilitat.

Una darrera escultura, la que feia setze, va ser instal·lada temporalment a l'entrada dels jardins del monestir, tocant la plaça Augusta. L'obra, de gran format, realitzada amb ferro i pedra, mostrava la forma natural de la peça de marbre atrapada per l'el·legància de les estructures geomètriques. La pedra foradada, bella per ella mateixa, semblava escapar-se de la gàbia rígida en què està continguda, per un lateral de les arestes que delimiten el cub. Lliure d'entrebancs al seu entorn, es podia contemplar des de tots els angles. La seva presència rotunda va sorprendre els vianants del centre, alterant les peculiaritats habituals d'aquest espai urbà per la seva monumentalitat, per la força intrínseca detectada i per mantenir un diàleg cordial amb els volums de l'entorn, amb les superfícies de la torre de la muralla, amb les del palau abacial.

Un muntatge excessivament teatral restava protagonista a les peces exhibides i en alguns casos l'espectador no podia contemplar-les en la seva totalitat, envoltant-les. El catàleg, editat per a l'ocasió, compta amb la reproducció de cadascuna de les obres, excepte l'exterior, i una introducció filosòfica de Joan Rovira, professor de la UAB.

IMMA PUEYO

LA BIENNAL D'ART CONTEMPORANI ARRIBA A LA XV EDICIÓ

XV Biennial d'Art Contemporani Català
Claustre del Monestir de Sant Cugat del Vallès
Del 20 d'abril al 20 de juliol de 2006

La Biennial d'Art Contemporani Català va sorgir com una idea arriscada ara fa 30 anys del promotor cultural i galerista Josep Canals com a resposta a la situació cultural que Sant Cugat tenia en aquells moments. Vivint de manera pròxima el desvetllament artístic de la població, destacant com a centre neuràlgic la Casa Aymat, que en aquell moment estava

duent a terme la renovació del tapís a escala estatal, però també el nou sorgiment de petits moviments d'innovació plàstica, Canals va adonar-se de la poca capacitat que aquests joves creadors tenien a l'hora de mostrar les seves obres a la ciutadania. Davant aquest caldo de cultiu, neix la idea de crear una biennial d'art. Era l'any 1977 i ja aleshores es van establir les bases que fins al dia d'avui perduren: servir de plataforma dels joves artistes i aproximar a la població civil, sobretot aquella que viu lluny de la ciutat de Barcelona, l'art més contemporani.

En aquella edició inicial els participants foren exclusivament santcugatencs; el projecte només es va poder veure a dues ciutats, Sant Cugat i Camprodon, i el petit catàleg que es va poder editar fou gràcies a donacions populars. Trenta anys després l'èxit del projecte és per pocs qüestionat. En l'última biennial finalitzada, la del 2004-05, aquesta ha estat vista a 16 ciutats i per prop de 18.000 visitants i ha comptat amb la col·laboració de l'Ajuntament de Sant Cugat, les diputacions, la Generalitat, així com el patrocini de la CAM (Caja de Ahorros del Mediterráneo). La Biennial d'Art Contemporani Català ha esdevingut la biennial d'art més antiga de Catalunya, i si ha aconseguit arribar a aquesta fita ha estat en gran part perquè, sense renunciar al seu caràcter progressista i innovador, ha sabut conjugar plantejaments arriscats amb un treball minuciós i amb un ferm coneixement real de la situació del nostre art plàstic, aconseguint el suport institucional, que sense intervenir en la part artística ha permès una major difusió del projecte.

L'edició 2006, que es va poder veure al Reial Monestir de Sant Cugat del 20 d'abril al 2 de juliol,

ha comptat amb la participació de 137 artistes dels quals s'han seleccionat 11: Antonio Felices, Daniel Jacoby, Esther Ribot, Haizea Poza, Josep Oriol Arisa, Liz K. Peñuela, Marc Navarro, Mario Pérez, Oscar Padilla, Ramon Brichs i Tjasa Kancler.

El jurat del veredict estava format per Lluís Campins, director del Museu de Sant Cugat, Ivan de la Nuez, director d'exposicions de l'ICB al Palau de la Virreina de Barcelona; Ester Ferrando, artista plàstica de Tarragona; Antoni Jové, historiador de l'Art i coordinador del Centre d'ART de la Paneda de Lleida; Joseph Parera, crític d'Art i responsable de GISA; Ricard Planas, director de la revista BonART de Girona; Carlos Velilla, vicedegà de la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona, i Josep Canals, director de la Biennial i membre de l'associació (Art)Catalunya. Tots ells professionals en actiu de diverses vessants del món de les arts a Catalunya.

Sobre les obres finalment seleccionades cal destacar la diversitat de tècniques emprades, que abasten des de les més tradicionals, com la pintura, a les tècniques digitals, així com l'heterodòxia dels temes tractats, des de l'entorn a l'obsessió del triomf.

Per tot això cal destacar que un nombre important d'aquestes obres són difícils que entrin en el circuit més comercial, raó per la qual cal aplaudir totes aquelles iniciatives, com la Biennial, que permeten que es pugui gaudir d'aquestes noves creacions, moltes de gran dificultat conceptual, però sovint molt gratificants. Obres poc ortodoxes, poc explicades, habitualment poc entenedores, que fan que al final sigui l'espectador qui conclougui l'obra amb la seva pròpia interpretació.

Però malgrat això, i tot i la voluntat del jurat de seleccionar les obres més agosarades i trencadores, amb els plantejaments més innovadors, així com aquells treball realitzats amb tècniques i materials poc habituals, la realitat és que any darrere any, i en l'àmbit del panorama general dels nous creadors d'art contemporani, s'aprecia una desacceleració de la capacitat innovadora, del caràcter transgressor i crític amb els esquemes establerts, i es detecta un cert estancament, en gran part per l'homogeneïtzació de la seva formació acadèmica. A escala general, manca la recerca de nous llenguatges i nous plantejaments, i abunda una certa reiteració dels ja creats. Per això són importants iniciatives com aquestes, que premien l'atreviment i la innovació plàstica.

MARTA VILARDELL I AGULLÓ
Historiadora de l'Art

75 ANYS DEL PARÈNTESI REPUBLICÀ

Aurora. Temps de República (1931-1939)

Museu de Sant Cugat - Casa Aymat

Organització: Museu de Sant Cugat/Museu d'Història de Catalunya

Comissaris de l'exposició: Josep Maria Figueres i Xavier Escura

Del 21 de juny al 12 de novembre de 2006

El 2006 ha estat un any de commemoracions: el 75 aniversari de la proclamació de la Segona República i el 70 aniversari de l'inici de la Guerra Civil. Això ha donat peu a un debat sobre la memòria històrica i a una sèrie de preses de decisions per part de les institucions, des del govern central als ajuntaments.

Les iniciatives de caràcter local han partit tant de la societat civil (per exemple, tinc un petit llibret editat per l'agrupació local d'un partit sobre la Segona República al Masnou, maig del 2006), com dels ajuntaments. Sant Cugat no ha estat una excepció. El seu Ajuntament va aprovar la commemoració local de l'esdeveniment i aquesta s'ha concentrat en una exposició i un seguit d'actes que l'han acompanyada.

Pel que fa a les activitats de l'exposició, s'ha fet un cicle de sis conferències (de l'11 de setembre al 25 d'octubre), en el qual s'han complementat les visions generals del moment (la relació entre República i instrucció pública, per exemple) amb els esdeveniments de caràcter local (com les visites del president Lluís

Companys a Pins del Vallès, nom que rebrà Sant Cugat durant la Guerra Civil). A la qual cosa cal sumar la projecció de dos curtmetratges, de 1931 i 1933, un recorregut pels escenaris més rellevants de la vida política i social dels anys trenta i un ball d'envelat en homenatge a la Segona República. Així doncs, no ha estat poca cosa el que s'ha fet.

Entrant ja en l'exposició "Aurora", que porta el nom d'una revista local de caire republicà que va publicar-se entre els mesos de març i juny de 1931, les seves característiques, el catàleg i el programa de mà ens suggereixen algunes reflexions. Cal partir, naturalment, del que se'ns proposa: "Una exposició que ens endinsa en el Sant Cugat i la Catalunya dels anys trenta". Primera reflexió: s'ha aconseguit l'objectiu? Hem de dir que de manera parcial. O, dit amb altres paraules, si es vol ser rigorós amb els seus continguts, el binomi de l'enunciat hauria de canviar d'ordre: es dedica molt més espai a la Catalunya republicana que al seu reflex santcugatenc (probablement poc més del 20% dels set espais distribuïts en dues plantes, la baixa dedicada a la Segona República en pau i la planta 1 a la Guerra Civil). Amb això no volem dir, ni molt menys, que el visitant no rebí un seguit d'informacions sobre el que va succeir a Sant Cugat durant aquells anys: composició de l'Ajuntament, inauguració per Francesc Macià de les Escoles Noves el 26 de juny de 1932, visita de Lluís Companys al campament militar d'instrucció el 23 de març de 1937, celebració de Corts al Monestir a finals de setembre de 1938, llistat dels morts santcugatencs en la guerra i alguna altra dada que m'oblido. No obstant això, la nostra opinió és que es podria haver exprimit una mica més el que sabem d'aquell període, bàsicament gràcies a la recerca de l'historiador José Fernando Mota, i donar una imatge més acabada del Sant Cugat dels anys trenta. De l'exposició destacaríem especialment el vídeo amb entrevistes a persones que visqueren els fets que se'ns narren. Cal destacar-ho tant pel que representa d'aportació a la història oral santcugatenc (aquests testimoniatges ja no es perdran), com pels continguts de les entrevistes. Si se'ns permet concretar encara una mica més, hem de dir que les anècdotes sobre els fets del 6 d'octubre de 1934 són francament sucoses (fets sobre els quals l'exposició aporta una visió gràfica força il·lustrativa). Per últim, i pel que fa als aspectes més locals, ha estat una llàstima que no s'hagi pogut disposar del fons de fotografies Cabanas sobre aquests anys, ja que la seva incorporació a l'exposició hauria aportat una visió gràfica inestimable del Sant Cugat de l'època.

Pel que fa al caràcter més general de l'exposició, cal diferenciar entre el discurs i la seva materialització. La vessant museogràfica ens ha semblat força co-

rrecta, la seva divisió en espais segueix un fil conductor que la fa entenedora. Sobre els continguts o discurs, en som un xic crítics. Ens ha semblat veure-hi una certa tendència a caure en la visió de l'oasi català, on les principals confrontacions serien amb el govern central (el fet del 6 d'octubre de 1934, per exemple). Les tensions i confrontacions internes (exceptuats els fets de maig de 1937, ja en període de guerra), les trobem poc desenvolupades. No hauria estat de més insistir en el fet que la Segona República a Catalunya va viure permanentment sota l'espasa (o espases) de Dàmocles d'una patronal entestada a desautoritzar l'acció del govern de la Generalitat; d'un moviment obrer, hegemonitzat per la CNT, que no féu concessions; de les conseqüències negatives d'una crisi econòmica que anà en augment i d'una autonomia que fins a finals de 1933 no disposà de competències en matèries laboral i d'ordre públic. És, naturalment, un dels enfocaments possibles.

Tot plegat, no vol treure cap mèrit a una exposició que ha significat l'aportació santcugatenc a la commemoració republicana i ha permès ampliar els coneixements sobre el tema de les persones que s'han atansat a veure-la.

JORDI CASAS I ROCA

PASSEJAR PEL PARC DE COLLSEROLA

LUNA, G. (guió i redacció)

Parc de Collserola. Guies dels Parcs, 5

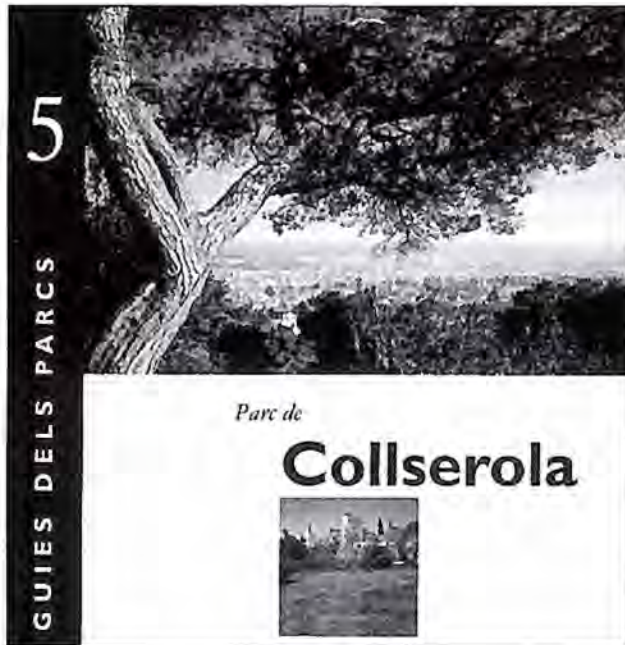
Diputació de Barcelona / Xarxa de Parcs Naturals

Barcelona, maig de 2006

Mides: 23 x 12 cm. 192 pàg.

Continua l'aparició de noves publicacions sobre el Parc de Collserola editades per la Diputació de Barcelona. Ja hem anat comentant en números anteriors de GAUSAC, dins d'aquesta mateixa secció, títols com *Guia de natura del Parc de Collserola* (2004) i *Collserola pas a pas* (2004).

En aquest cas ens trobem amb el volum número 5 de les "Guies dels Parcs", col·lecció que havia dedicat anteriorment atenció als parcs naturals del Montseny (núm.1), de Sant Llorenç del Munt i l'Obac

(núm.2), el Garraf, Olèrdola i el Foix (núm. 3) i Montnegre i el Corredor (núm. 4), i que té en preparació el número 6, que mostrarà el Parc Natural de la Serralada de Marina i el Corredor.

Aquesta col·lecció, i en concret aquesta guia dedicada al Parc de Collserola, presenta una sèrie d'elements que la converteixen en força excepcional i interessant.

En primer lloc l'organització temàtica dels seus continguts:

Collserola, d'un esguard. Com deixa entreveure el seu títol, una primera visió, com a "vol d'ocell", de les característiques més importants del territori des del punt de vista geogràfic, natural i humà.

Collserola, parc central de la metròpoli. On destaca la situació periurbana del Parc.

Collserola, natural. Una aproximació acurada a la vegetació i la fauna de la zona, posant especial èmfasi en la relació d'aquest entorn natural amb la pressió de la població humana que la rodeja i la visita de manera regular.

Collserola, els senyals del temps. Un passeig per la història de les poblacions que han estat presents a la serra i els seus entorns, i de les restes materials que se'n conserven, des de la prehistòria fins als nostres dies.

Collserola, el medi i la vida. Un recorregut per les

relacions entre Collserola i els seus habitants, tot fent esment de l'aprofitament antròpic dels recursos de la Serra, les formes de vida als masos i les manifestacions festives i tradicions que s'hi conserven.

Collserola, els artistes i els científics. Un repàs del llegat pictòric, escultòric, literari i científic d'aquells artistes i investigadors que van tenir Collserola com a objecte de recreació o estudi.

Collserola, la gestió. Petit apartat on es posa en relleu la gestió política del Parc en pro del seu ús i protecció.

Collserola, guia de serveis. Com indica el seu nom, una síntesi de l'oferta de lleure, cultura, restauració, hostalatge i transport a l'interior del Parc Natural.

Com podem apreciar en l'índex temàtic, ens trobem davant d'una guia que defuig un plantejament estàtic de l'entorn natural i el remet, de manera constant, a la seva vinculació amb l'ésser humà i a les relacions establertes entre ambdós. A més, cadascun dels apartats defineix clarament els àmbits als quals es refereix, facilitant-ne l'ús.

Però no és aquest l'únic aspecte per destacar de la guia. Al seu interior hi ha diferents propostes d'itineraris de passeig, organitzats de la manera següent: els que es refereixen a itineraris de tipus paisatgístic i natural, i els itineraris històrics on poder trobar la multitud de masos i ermites de la serra. Si bé cada recorregut té el seu propi mapa, una indicació del lloc concret del Parc on situar-lo et porta a cercar en un mapa més gran a escala 1:100.000 de tot el territori del Parc de Collserola i el seu entorn més proper, que es troba tant a la solapa inicial, com a la final de la guia.

És especialment remarcable en aquesta guia tant la selecció i la diversitat, com la qualitat de les imatges que hi trobem. Les fotografies (antigues i actuals) són de diferent grandària i d'alta qualitat gràfica, arribant a ocupar algunes d'elles una doble pàgina. Hi trobem també bons dibuixos científics de diferents espècies animals i vegetals de la zona, d'un alt realisme. Una especial rellevància presenten els blocs diagrama que ens recreen l'interior de la masia de Can Coll, l'espai d'explotació agrària del mateix mas, una visió de les valls del Parc des de tres punts d'orientació diferent i el trajecte del tramvia blau i del funicular del Tibidabo, amb els edificis més emblemàtics que es troben en el seu recorregut. Tots ells tenen la capacitat d'explicar de manera esquemàtica i clara els aspectes més importants de cadascun dels elements representats. Tot aquest important paquet

d'imatges presenta un alt nivell de qualitat i una manera de reproduir-les i de compondre-les a la pàgina que recorda força l'estètica impulsada a casa nostra per les guies visuals *El País/Aguilar* a la dècada dels noranta del segle passat.

Així doncs, sens cap mena de dubte, la conceptualització i organització dels continguts i la força de les imatges són elements clau del llibre que us presentem. Una molt bona eina per endinsar-nos una altra volta en les nostres valls, carenes i cims veïns, des d'una nova perspectiva.

ANTONI BARDAVIO NOVI

UN CRIM INUSUAL I MAI VIST

JAUMÀ, JOSEP M.; CALVO, LLUÍS

Pedra i Sang

Introducció històrica: Domènec Miquel

Fotografies: Mané Espinosa

CD amb la part cantada de l'obra de teatre

Ed. Amics de Pedra i Sang

Sant Cugat del Vallès, abril 2005

31,5 x 23,5 cm. 150 pàg.

L'any 2000 es commemorava el 650 aniversari de l'assassinat de l'abat Biure dins l'església monacal de Sant Cugat del Vallès. Era la nit de Nadal i el dignatari es trobava en el cor, revestit de pontifical com requeria l'ocasió. El fet és a bastament conegut. Berenguer de Saltells, un petit noble vassall seu, acompanyat d'un grup de fidels penetren en la foscor del temple portant barbes postisses i occideixen l'abat, violant l'espai sagrat i trencant la Pau i Treva de la diada. El rerefons més aparent, la disputa d'una herència que Ramon Saltells, pare de Berenguer, ha deixat al monestir, decisió que la justícia no va trobar conforme. El rei Pere III va qualificar el cas de crim *desacostumat i mai vist* i va negar la possibilitat de perdó als autors, tot i que, ensem, els donava el termini d'un mes perquè es presentessin voluntàriament davant del veguer de Barcelona. No cal dir que fugiren. Es refugiaren sota la protecció del comte de Foix, lluny de la jurisdicció reial. Això sí, mai més pogueren retornar a la seva terra.

El tema és llamener: un abat que era un important senyor feudal, assassinat dins una església, la nit de Nadal, una herència pel mig, l'única sentència criminal annexada a les Constitucions de Corts. Diversos autors teatrals s'hi han inspirat. A principis del segle xx, Adrià Gual i Raimon Caselles; vers la meitat, Esteve Albert; més ençà, Jaume Salom, Guillermo Ayesa, Pep Blanes. Per a la commemoració de l'any 2000 s'encarregaren textos a dos autors locals, Josep M. Jaumà i Lluís Calvo. Tetrateatre es cuidà de portar-ho a l'escena i ha estat capaç de convertir la seva representació en una nova tradició local. La manca de suport institucional de l'any 2005 va motivar la creació de l'associació que porta el nom de l'obra dels primers dels autors citats, *Amics de Pedra i Sang*, que en el seu afany de divulgació decidiren editar aquest llibre que recull ambdós textos i una bona col·lecció de fotografies de les diferents actuacions.

En aquesta avinentesa ens limitarem a parlar del llibre. La ressenya de l'escenificació de l'obra ja va ser publicada en el número 19 d'aquesta revista i les noves edicions no han experimentat grans canvis que hagin de ser mencionats. Ens cal, però, aprofitar aquestes línies per retre memòria al gran actor que fou Joan Llamas, el monjo cellerer, a qui la ciutat ha nomenat fill predilecte, lamentablement a títol pòstum.

El llibre consta de diferents parts. Comença per la lògica presentació, on la Dolors Vilarasau aprofita per fer una declaració d'intencions de la nova entitat, resumides en dues paraules: tradició i modernitat, conèixer el passat per entendre el nostre present i projectar-lo vers el futur. La introducció històrica va a càrrec de Domènec Miquel, que ofereix una síntesi

dels fets i el seu perquè, aportant un enfocament nou que discrepa d'interpretacions anteriors que feien de l'assassí un ésser intrínsecament pervers i pràcticament el reduïen a la condició de malfactor inveterat. Segueixen dos articles literaris-teatral, el primer de Frederic Roda, en el qual no es pot estar d'evocar un altre crim famós, el de l'arquebisbe Thomas Becket a la catedral de Canterbury i les versions teatrals que en feren Eliot i Anouilh. Entén que la mort de l'abat Biure és un bon pretext per desenvolupar una èpica que, malgrat que es desenvolupi en un context geogràfic ben concret, no per això deixa de tenir una dimensió universal. El segon, d'Eduard Jener, se centra sobretot en el text de Jaumà, que dona nom al llibre i que és el que s'ha representat en anys successius, sense que aquesta atenció preferent suposi cap demèrit per a l'obra de Calvo. A diferència de l'anterior, que permet una participació generosa d'actors en escena i atorga al poble un paper rellevant que recorda el cor de la tragèdia grega, *Miserere* és una obra austera, sintètica, reduïda a la mínima expressió dels monòlegs dels dos personatges, ja que les veus que els interrompen no cal que siguin presents a l'escena i poden sentir-se en *off*. Tanmateix, aquí, en la lectura personal, prenen tota la seva rellevància.

La segona part del llibre està formada pels textos d'ambdues obres, primer *Pedra i Sang* i després *Miserere*. Si la part històrica estava il·lustrada amb imatges de pedra, fragments del monestir, aquí l'escrit està acompanyat per les fotografies de la seva representació, algunes d'elles a doble pàgina. Un recurs excel·lent que permet conèixer la cara i la gestualitat dels actors que donen vida als personatges, les solucions escèniques i la sòbria creativitat del vestuari. Malgrat que Jaumà concretí que es tracta d'una *tragicomèdia musical en 13 escenes, un epíleg i una coda*, i que fins i tot el primer full del text, específicament cantat, estigui imprès sobre el fons de la seva partitura, en cap indret es menciona el nom compositor, Joan Alavedra, que cal cercar en la fitxa tècnica, el CD d'àudio o la solapa de contraportada, juntament amb el de la directora escènica, Dolors Vilarsau, i el director del cor, Jordi Piccorelli. El text inclou les variants anuals de l'escena 5, quadre segon, on seguint la tradició nadalenca dels pastors, l'autor aprofita el rol atorgat al poble per introduir una pinzellada irònica d'actualitat local, el problema de l'habitatge per a joves, o fins i tot mundial, les guerres *preventives* de l'Afganistan i l'Irak.

Miserere únicament ha estat representada en una ocasió, l'any 2000. Està formada per dos monòlegs successius que situen els personatges en un moment immediat a la seva mort i a l'espera de trobar el seu lloc en l'altra vida. L'autor parteix de la tradició clàs-

sica del mal cavaller i el bon abat que va fixar la interressada interpretació monàstica i que estudis més recents qüestionen. En el llibre, aquest aspecte resta visualment evident quan publica el text de Saltells sobre color vermell, de clara evocació infernal, mentre que, i com a contrast, el de l'abat Biure gaudeix d'un fons blau cel de significació inequívoca. Sense posar en dubte qui fou la víctima i qui el botxí, la realitat fou força més complexa i costa assignar tota la culpa a una sola de les parts, deixant la plena innocència només per a l'altra. Si Thomas Becket fou proclamat sant, no succeí el mateix amb el difunt abat, de qui no es coneix cap curació miraculosa, ni tan sols una pregària monacal que el convertís en intercessor davant la divinitat. Com deia Mn. Pere Vivó en un dels seus articles, *ni tant, ni tant poc*.

Estem, doncs, davant un llibre de regal, de prestigi per a la ciutat. El seu gran format, les tapes dures amb sobrecoberta, la qualitat del paper, la col·lecció de fotografies en color que permeten entretenir-se fullejant-lo, en són una bona mostra. En aquest aspecte formal cal remarcar l'excel·lent tasca d'editor que ha fet l'Àlvar Roda, aprofitant que la seva publicació coincideix amb l'any del llibre i la lectura.

PERE GIBERT CARRERES

FANTASIES POPULARS

PEDRÓ I FONTANET, ROGELI

Llegendes de Sant Cugat

Introducció: Vicenç Villatoro

Presentació: Domènec Miquel

Il·lustracions: alumnes de l'Escola Triangle

Ed. Cossetània

Valls, desembre 2005

Mides: 24 x 17 cms 110 pàgs.

Rogeli Pedró va néixer a Pons i va arribar a Sant Cugat per estudiar a l'Escola de mestres. Durant una llarga temporada es va dedicar a la docència. Després s'aplica al periodisme radiofònic mostrant un especial interès pels temes de cultura popular, arribant a dirigir l'emissora local i, alhora, la revista Viure. Posteriorment va optar per la funció pública ingressant a l'Ajuntament com a tècnic de cultura i actualment és cap de secció a l'oficina d'atenció al ciutadà, activitat que compagina amb els seus articles de premsa al Diari de Sant Cugat i al Tot.

Llegendes de Sant Cugat del Vallès

Mites, faules i narracions populars

Rogeli Pedró i Fontanet

El 1999 actua com autor i editor d'un col·leccionable de fitxes que sota el títol *Mites i llegendes de Sant Cugat* que va publicar el rotatiu *4 Cantons* i que en el número 15 d'aquesta revista va ressenyar Bernat Aviñoa, plantejant la discutible originalitat santcugatena d'algunes de les llegendes explicades. Semblantment es va qüestionar l'oportunitat de l'edició en tant que tasca que vol ajudar a formar una nova identitat local en una població on ja majoria d'habitants porten curts anys de residència. En aquella ocasió, els condicionants editorials obligaren a reduir alguns dels textos pel d'encabir-los en les dues cares de la cartolina que formava cada fitxa. Ara, el nou format llibre ha permès recuperar l'extensió original. És una llàstima que algunes de molt breus i esquemàtiques no s'hagin redactat de nou allargant-les, que el tema ho permet, per tal de donar-els'hi un xic més de gruix literari.

Divuit són llegendes i narracions populars que en Rogeli Pedró ha recopilat en aquest volum, amb la voluntat d'aproximar el patrimoni oral tant als vells com als nous santcugatencs. Personalment ell és l'autor de deu d'elles. Les altres vuit han estat escrites dues per en Joan Tortosa, dues més per en Domènec Miquel, una l'Eugeni Canas, la Montse

San, l'Àfrica Rubiés i la darrera inventada pels alumnes de Triangle i la seva professora Marta Balaguer. Hauria estat més correcte afegir l'abreviatura "ed." després del nom a la portada per evitar malentesos d'autoria. Quan es diu que una llegenda és explicada per tal persona, significa que n'ha fet una transmissió oral i que la seva transcripció escrita és obra del signant i aquest no és el cas.

Algunes d'elles fan referència a fets històrics, com la llegenda de l'assassinat de l'Abat Biure, la de la troballa de les relíquies de sant Càndid, la batalla de Sant Domènec o el tresor del monestir. Altres es basen en falsificacions històriques antigues: les llegendes de Sant Cugat i Sant Medir, com els monjos retrobaren el cos del primer. Unes terceres tenen arrel popular: la fundació mítica de camins, edificis i monuments que trobem dins el terme municipal de Sant Cugat, malgrat que la llegenda poques vegades s'ajusti a les notícies històriques conegudes. Aquest és el cas del camí dels Monjos, el Pont de Can Vernet, l'església de Sant Crist de Llaceres, etc. Les llegendes referides a ponts bastits pel diable o a les dones d'aigua tenen molts paral·lelismes amb les que es conserven en altres indrets de les terres vallesanes, catalanes i, inclús, de la Mediterrània.

Cada llegenda va seguida d'una petita explicació crítica on se situa al lector respecte els fets històrics que inspiren la narració, per tal de contraposar realitat i fantasia. La transmissió oral presenta el perill que cada generació vulgui magnificar el que succeï fins el punt de deformar la veritat vers una visió parcial o simplement extravagant. El contrast serveix per observar la deformació produïda amb els anys. Per un error de composició, la que es troba al final de Sant Càndid correspon al retrobament de les relíquies de Sant Cugat i a l'inrevés.

La presència de diverses mans és palesa en els estils literaris emprats, uns més elaborats que altres, amb més o menys riquesa de vocabulari i ús d'algunes expressions properes al conte infantil, com per subratllar la seva inversemblança. Malgrat es tracti de llegendes d'origen popular i transmeses de manera oral, la narració hagués pogut ésser més creativa, ja que, d'aquesta manera, també seria més amena la seva lectura.

Destaquen d'una forma especial les il·lustracions que acompanyen cada llegenda i que han estat elaborades pels alumnes de l'escola Triangle de Sant Cugat, dedicada a la formació artística infantil.

ALBA ALAYO